- *PEDESTRIAN* -

- *PROPER LOOK OUT* - *AWTO-INKOLPAZZJONI* -

- *DIZABILITA' PERMANENTI* -

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI CIVILI.

IMHALLEF.

ONOR. RAYMOND C. PACE. LL.D.

Seduta ta' nhar il-Erbgha 11 ta' Lulju, 2001

Kawza Numru. 8
Citaz. Numru. 668/00/RCP.

Reginald Marmara`

vs

Anthony Chetcuti

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol 1 tal-process fejn gie premess:

Illi fit-28 ta' Novembru, 1999, waqt li l-konvenut kien qed isuq vettura Daewoo Racer b'numru ta' registrazzjoni TFA 021 tajjar lill-attur waqt li kien qed jaqsam it-triq.

Illi l-konvenut kien responsabbli ghal dan l-incident li sehh minhabba negligenza, imperizja u inosservanza tar-regolamenti tat-traffiku.

Illi in konsegwenza tal-incident, l-attur soffra danni konsistenti f'disabilita permanenti.

Illi minkejja l-konvenut gie interpellat diversi drabi sabiex jersaq ghal likwidazzjoni tad-danni, baqa' inadempjenti.

L-istess attur talab li l-konvenut jghid ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:

1. Tiddikjara li l-incident tat-28 ta' Novembru, 1999, fil-Qawra Coast Road sehh b'tort unikament tal-konvenut minhabba negligenza, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti tat-traffiku.

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur okkorrendo bin-nomina ta' periti nominandi.

3. Tikkundanna l-konvenut ihallas id-danni hekk likwidati.

Bl-ispejjez u l-imghax, inkluz dawk ta' l-ittra ufficjali u l-konvenut ngunt in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attur u l-lista tax-xhieda a fol 3 u 4 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut a fol 13 tal-process fejn gie eccepit:

1. Illi t-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjes kontra tieghu stante illi l-incident in kwistjoni sehh unikament tort tal-attur Reginald Marmara' minhabba traskuragni u imperizja u nuqqas ta' *'proper lookout'* da parti tieghu meta huwa qabad u qasam it-triq u konsegwentement id-danni ghandhom jigu sopportati minnu;

2. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut u l-lista tax-xhieda a fol 14 u 15 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tal-15 ta’ Gunju 2000 fejn inghata digriet tal-affidavits u peress li kien hemm bzonn ta’ nomina ta’ perit mediku, il-Qorti nnominat lill-Perit Mediku Mr Charles Grixti a spejjez provizorjament tal-attur. Il-kawza giet differita ghall-konkluzjoni tal-provi tal-partijiet u ghall-prezentata tar-rapport mediku ghas-7 ta’ Novembru 2000.

Rat in-nota tal-attur tal-4 t'Ottubru 200 fejn gie prezentat l-affidavit tal-istess attur u xi dokumenti (fol 21 sa 29 tal-process), u l-affidavit ta' Antonia Marmara (fol 30 u 31).

Rat il-verbal tas-7 ta' Novembru 2000 fejn xehdu Christopher Saliba, PC 795 J Debono, Albert Dimech u Reginald Marmara; inghata digriet tal-affidavits lill-konvenut u l-kawza giet differita ghall-provi kollha li fadal u ghall-prezentata tar-rapport mediku ghall-1 ta' Marzu 2001.

Rat il-verbal tas-seduta tal-1 ta' Marzu 2001 fejn il-Perit Mediku Mr Charles Grixti halef ir-rappot. Xehdu PS 874 Patrick Zammit, PS 1381 Michael Camilleri, Albert Dimech, il-konvenut Anthony Chetcuti u l-attur Reginald Marmara`. Id-difensuri ddikjaraw li m'ghandhomx provi aktar u l-kawza giet differita ghall-ezami tar-rapport u *occorendo* ghall-finali trattazzjoni ghat-3 ta' Mejju 2001.

Rat il-verbal tas-seduta tat-3 ta' Mejju 2001 fejn Dr Greta Mifsud Agius ghall-attur talbet li tipprezenta nota ta' osservazzjonijiet. Il-Qorti laqghet it-talba u pprefiggiet terminu ta' tlettin gurnata ghall-prezentata tal-istess bin-notifika/visto lid-difensur tal-kontro-parti li jkollha tlettin (30) jum biex tirrispondi. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-11 ta' Lulju 2001.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' l-attur Reginald Marmara prezentata fit-18 ta' Mejju 2001.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-konvenut Anthony Chetcuti prezentata fil-25 ta' Gunju 2001.

Rat id-dokumenti kollha esebiti.

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(A) L-AZZJONI ATTRICI.

Illi din il-kawza titratta dwar l-allegazzjoni da parte tal-attur li fit-28 ta' Novembru 1999 huwa safa' imtajjar mill-konvenut li kien qed isuq il-vettura Reg. No. TFA-021 meta l-attur kien ser jaqsam it-triq f'Qawra Coast Road, Qawra, quddiem is-Suncrest Hotel, u ghalhekk qed tintalab dikjarazzjoni ta' responsabilita', likwidazzjoni ta' danni, u kundanna ghall-hlas ta' danni fil-konfront tal-attur.

(B) PROVI PRODOTTI DWAR L-INCIDENT.

Illi **l-attur** sostna li huwa ipparkja l-karozza quddiem is-Suncrest Hotel, bil-karozza thares lejn Burmarrad, ghalaq il-karozza u kif mar biex jaqsam, huwa ra karozza gejja minn Burmarrad, u waqaf biex ihalliha

tghaddi, u kif kien sejjer ihares fuq il-lemin gie milqut, ittajjar qisu tul ta’ zewg karozzi, u kawza tal-istess sofra ksur fil-qiegh ta’ saqajh tax-xellug.

Illi in kontro-ezami qal li kull ma kien ghamel kien biss pass mill-karozza tieghu sakemm intlaqat. Insista li ma kienitx niezla xita qawwija, izda kienet traxxax.

Illi **Antonia Marmara’** sostniet li sakemm ir-ragel taghha, l-attur, ipparkja l-karozza hija kienet qasmet it-triq, izda zewgha ma qasamx peress li kienet gejja karozza minn Burmarrad, u ghalhekk stenniha tghaddi. Sakemm telghet il-bankina zewgha intlaqat mill-vettura tal-konvenut li kienet gejja mid-direzzjoni ta’ Bugibba, u dan billi laqtitu minn naha ta’ wara ta’ irkubbtejh, u wara li tkaxxkar, tgerbeb minn fuq il-karozza ghal ma’ l-art.

Illi **PC 795 Joseph Debono** xehed li huwa kien qed jassisti lill-PS 1381 Michael Camilleri u lill-PS 874 Patrick Zammit li investigaw l-incident, u jiftakar li ra lill-attur izzapap u ddahhal is-Suncrest Hotel.

Illi **Albert Dimech** xehed li huwa kien fil-karozza tal-konvenut, u kienu gejjin minn Fra Ben u sostna li ra lill-konvenut hiereg jigri mill-karozza tieghu biex jaqsam it-triq minn fejn kellu l-karozza pparkjata sabiex imur fuq in-naha tas-Suncrest Hotel; sostna li ra lill-attur l-ewwel darba fuq il-karozza, ghalkemm sostna li rah hiereg mill-karozza, u mexa tlett jew

zewg passi u li ma lahqux evitawh. Sostna li kien id-dlam ghaliex l-incident gara fis-1.30.a.m.

Illi inkontro-ezami l-istess xhud sostna li kienu qed isuqu normali, meta waslu fejn iz-*zebra crossing* l-attur gie fuqhom mill-ewwel. Kienu ghadhom kemm qabzu *zebra crossing* stante li f'dawk l-inhawi hemm *zebra crossing* fejn il-Qawra Palace Hotel u l-ohra aktar l-isfel mis-Suncrest Hotel. Sostna li l-attur rah mal-habta u kien libes kollox skur.

Illi **PS 874 Patrick Zammit** sostna li dak in-nhar kienet ix-xita qliel u l-art kienet imxarrba u mar biex jghin lill-PS 1381 Michael Camilleri li proprjament investiga l-incident.

Illi **PS 1381 Michael Camilleri** sostna li nvestiga l-incident u li kienet ix-xita. Ikkonferma l-okkorrenza ghaliex kien mar fuq il-post biex jinvestiga l-incident u sab li l-attur kien ser jaqsam it-triq, u kif kien qed jaqsam tajritu l-karozza, meta martu kienet ghadha ma qasmitx. Sostna li intlaqat fil-parti tat-triq in-naha tal-bahar. Sostna li huwa kellem lill-attur li kien qed isserrah ma' karozza ipparkjata li qallu li kienu ser imorru l-lukanda u gie l-konvenut u baqa' diehel fuqu. Kellem ukoll lill-konvenut li qallu *"li ma kienx rah".* Kompla *"kien ser jibda jaqsam it-triq, ma kienx qasamha kollha. Kien beda ha jaqsam".*

Illi l-istess Surgent sostna li huwa stabilixxa fejn ittajjar l-attur u dan kien fejn waqfet il-karozza. Sostna li d-dawl fit-triq ma kienx mixghul, ghalkemm il-lukandi kienu mixghulin. Kien hemm karozzi pparkjata fuq in-naha tat-triq minn fejn qasam l-attur.

Illi **l-konvenut** sostna li kif qabez iz-*zebra crossing* ta' quddiem il-Qawra Palace Hotel lemah xi haga skura taqsamlu quddiemu, laqtu u nqaleb ghal fuq il-*bonnet.* Mistoqsi jekk rahx jaqsam sostna li *"ra xi haga sewda quddiemu".* Kompla li kien qieghed isuq ezatt mal-linja ta' nofs it-triq, u mal-impatt il-karozza ma tkaxxkret xejn. Kien miexi b'velocita' ta' 30 jew 35km fis-siegha. Ma kellux karozzi quddiemu u lanqas mill-faccata. Laqtu fejn kienet ipparkjata l-karozza tieghu, ftit imtarrag mill-karozza ipparkjata.

(C) Apprezament tal-provi dwar responsabilita' tal-incident.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-attur ipparkja l-karozza tieghu mal-bankina faccata tas-Suncrest Hotel, il-Qawra, f'xi 1.30.a.m, kien id-dlam, bit-triq mhux imdawwla sew, ghalkemm il-Hotels kienu bid-dawl, u kienet ix-xita. Ipparkja l-karozza l-ahhar wahda kif indikat fir-ritratti esebiti, u l-mara qasmet it-triq, u huwa hareg mill-karozza, sakkar l-istess, u hares lejn id-direzzjoni ta' Burmarrad, fuq ix-xellug tieghu sabiex jesplora t-triq u ra li kienet gejja karozza

mill-istess direzzjoni, u kif ser ihares lejn in-naha tal-lemin tieghu, hekk dejjem wieqaf hdejn il-karozza tieghu, huwa safa' imtajjar mill-karozza tal-konvenut, li kienet gejja minn fuq il-lemin tieghu, mid-direzzjoni ta' Burmarrad.

Illi din il-Qorti hija konvinta li abbazi tal-provi prodotti, u x-xhieda fuq riportata, din hija id-dinamika tal-incident, b'dan ghalhekk li huwa skond din il-Qorti ppruvat li l-attur kien gie investit mill-karozza tal-konvenut, hekk kif l-istess attur kien fit-triq, hdejn il-karozza tieghu, jesplora l-istess triq qabel ma jaqsam, u dwar dan jinsab ikkoroborat minn martu, almenu sal-punt, li kien waqaf milli jaqsam mill-ewwel sabiex isakkar il-karozza, u sabiex jistena karozza li kienet gejja mid-direzzjoni ta' Burmarrad, u mill-okkorenza esebita a fol. 66 sa 68 tal-process, minn fejn jirrizulta li *"a tempo vergine"* l-istess attur ta' din il-versjoni tieghu mill-ewwel, kif kien ukoll mugugh lis-Surgent P.S. 1381 Michael Camilleri, li flimkien ma' P.S. 874 Patrick Spiteri investigaw l-incident *de quo.*

Illi invece jekk wiehed ihares lejn il-versjoni tal-konvenut din assolutament fic-cirkostanzi tal-kaz, u mill-provi prodotti ma hijiex kredibbli, u dan fis-sens li waqt ix-xhieda tieghu l-istess konvenut sostna li l-attur hareg f'daqqa ghal quddiemu, ovvjament bl-implikazzjoni li l-istess attur qabad u qasam f'daqqa minghajr ma esplora t-triq, mentri mill-okkorenza innifisha jinghad car u tond li *"driver of car no.*

TFA-021 further stated that he did not see Marmara' on the left hand side of the road at the time of the accident".

Illi dan ifisser li dak kollu li sostna l-konvenut f'din il-kawza u cioe' li l-attur hareg f'daqqa quddiemu, ma jista jkollu ebda bazi ta' kredibilita' stante li l-konvenut innifsu ammetta *a tempo vergine* li huwa fl-ebda mument ma ra lill-attur hlief mal-impatt, u ghalhekk ma jistax hlief jippotizza x'ghamel l-attur qabel l-impatt.

Illi ghalhekk dwar il-versjoni tal-konvenut, din il-Qorti thoss li huwa gustifikabbli li jinghad, li l-konvenut ma indunax bil-presenza tal-attur fit-triq hdejn il-karozza tieghu, hlief mal-impatt, u biss wara li laqat lill-attur bil-karozza tieghu, anzi jidher ukoll ippruvat li l-attur induna x'laqat biss wara l-incident, ghaliex skond ix-xhieda tieghu stess kull ma ra kienet xi haga skura quddiemu.

Illi ovvjament f'dawn ic-cirkostanzi meta l-konvenut issostni li ma rax lill-attur qabel l-incident, lanqas fuq il-lemin tieghu, hija *awto-inkolpazzjoni*, stante li huwa dover ta' kull sewwieq li jesplora sewwa t-triq, u jara dak li hemm quddiemu, b'mod li jzomm *proper look out*, u jara dak li huwa *in plain view,* u l-ammissjoni da parte tal-konvenut, li ma ra xejn qabel l-istess impatt, ma hija xejn izjed hlief ammissjoni li dawn ir-regoli bazici l-istess konvenut ma osservahomx.

Illi nghad li kien hemm cirkostanzi li jnaqqsu r-responsabilita' tal-konvenut fl-istess incident, fosthom li dak in-nhar tal-incident kienet ix-xita, kien id-dlam, l-attur kien libes skur, u wkoll li kien hemm *zebra crossing* fil-vicinanzi.

Illi dwar l-elementi ta' xita u dlam, jinghad tali cirkostanzi jirrendu r-responsabilita' tas-sewwieq iktar gravuza fis-sens li jimponu obbligu fuq is-sewwieq li jkun aktar attent fl-investiment tal-vettura tieghu, u li jkun iktar kawt fis-sewqan tieghu.

Illi fil-kaz in kwistjoni jidher li l-konvenut dejjem kellu id-dawl tal-vettura tieghu li qed jurih it-triq, u kien qed jara t-triq sew altrimenti ma kienx ikun miexi b'velocita' ta' 30 jew 35km fis-siegha, b'dan li tali velocita` tindika bla ebda dubju li l-konvenut kien qed jara it-triq sew, u allura kif kien qed isuq b'dak il-mod, certament kellu jinduna bil-presenza tal-attur, li waqqaf il-vettura tieghu, ipparkja, hareg mill-karozza, sakkarha, u kien wieqaf hdejja jesplora it-triq. Dan qed jinghad ukoll stante li mid-direzzjoni ta' fejn kien gej il-konvenut, huwa ma kellu xejn x'jostakolalu l-vizzjoni tieghu, peress li l-lanqas karozzi quddiemu ma kellu.

Illi dwar l-allegat ilbies ma jirrizultax li dan kellu ifixkel lill-konvenut milli jara lill-attur, u fl-ahharnett il-fatt li kien hemm *zebra crossing* fil-vicinanzi, ma jezonerax

lill-konvenut milli juza l-prudenza fis-sewqan tieghu u fuq kollox li jzomm *proper look out,* haga li f'dan il-kaz l-istess konvenut manifestament ma ghamilx.

Illi ghalhekk f'dawn ic-cirkostanzi l-konvenut ghandu jinzamm unikament responsabbli ghall-incident mertu tal-kawza odjerna.

(D) LIKWIDAZZJONI TA' DANNI.

(i) *Damnum Emergens.*

Illi l-attur sostna li sofra s-segwenti spejjez b'kawza diretta tal-istess incident u cioe':-

(i)	Tuaco Opticians.	Lm20.00.	Dok. "RM 7".
(ii)	Madliena Pharm.	Lm01.53.	Dok. "RM 8".
(iii)	Madliena Pharm.	Lm01.18.	Dok. "RM 9".
(iv)	" "	Lm01.99.	Dok."RM 15".
(v)	Santa Lucia Ph.	Lm02.37.	Dok."RM 10".
(vi)	" "	Lm03.41.	Dok."RM 11".
(vii)	" "	Lm02.05.	Dok."RM 12".
(viii)	" "	Lm02.44.	Dok."RM 13".
(ix)	" "	Lm11.99.	Dok."RM 14".
(x)	" "	Lm03.00.	Dok."RM 16".
(xi)	" "	Lm04.00.	Dok."RM 17".
(xii)	" "	Lm04.00.	Dok."RM 18".
(xiii)	" "	Lm03.00.	Dok."RM 19".
TOTAL.		Lm66.58.	-----------------

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-attur sostna li l-attur allega li jahdem bhala *watchman* mal-gvern b'paga ta' Lm4,056 fis-sena fis-sena 1999/2000, apparti introjtu iehor bhala *part-time* ma' Joseph Aquilina fl-ammont ta' Lm711 ghall-istess sena, kif *di piu'* jirrizulta mid-dokumenti esebiti mal-affidavit tal-attur tal-4 ta' Ottubru 2000 minn fol. 21 sa fol. 29 tal-process.

Illi kawza tal-incident kif jirrizulta mic-certifikat mediku ta' Mr. Charles Grixti jirrizulta li l-attur reggha beda jahdem fi Frar 2000, u soffra griehi fl-irkoppa x-xellugija u fil-pala tas-sieq ix-xellugija li minnhom irkuppra sew hlief li l-irkoppa tax-xellug ghadha ttieh problemi kemm minhabba l-ugiegh kif ukoll minhabba in-nefha u ftit ilma; kellu hsara fil-*cartilage* tan-naha ta' gewwa tal-irkoppa, u ghalhekk ghandu bzonn ukoll jaghmel operazzjoni ta' artoskopija biex titnehha din l-ahhar hsara. Apparti dan jirrizulta wkoll li l-muskolu *quadriceps* tax-xellug kien dghajjef kif ikkomparat ma' dak tal-lemin li jindika li l-irkoppa ghadha qed itieh fastidju.

Illi minhabba dawn il-griehi l-istess attur hareg *bis-sick leave* mit-28 ta' Novembru 1999 sat-28 ta' Jannar 2000 u b'hekk tilef il-hlas tal-*weekends* li kien jithallas fil-gimgha fl-ammont ta' Lm93.36, kif jirrizulta mid-dokument "RM 4".

Illi minbarra dan ghamel ghaxar gimghat ma jmurx ghax-xoghol *part-time* ekwivalenti ghall-Lm240 u

ghalhekk anke dan l-ammont gie mitluf mill-attur kawza tal-istess griehi sofferti minnu fl-istess incident.

Illi ghalhekk l-ammont ta' *damnum emergens* li qed jigi likwidat huwa ta' Lm66.58, flimkien ma' Lm93.36, u Lm240 fuq indikati, li jhallu total ta' Lm399.94.

(ii). Lucrum Cessans.

Illi kawza tal-griehi fuq sofferti skond ir-rapport mediku fuq indikat il-perit mediku kkonkluda li l-istess attur soffra dizabilita' permanenti ta' hamsa (5%) fil-mija.

Illi ppruvat li l-paga tal-istess attur kienet ta' Lm4,056 fis-sena meta gara l-incident, flimkien ma introjtu ghall-xoghol *part-time* ta' Lm711, jirrizulta li l-istess attur ghandu introjtu ta' almenu ta' Lm4,767 fis-sena.

Illi stabbilit li l-attur kellu 53 sena meta gara l-incident, huwa ghandu *working life ecpectancy* ta' tmien (8) snin u allura l-ammont li huwa dovut bhala *lucrum cessans* huwa s-segwenti:-

Lm4,767 x 8 x 5% = Lm1,906.80 li minnhom ghandhom jitnaqqsu 20% *lump sum payment* fl-ammont ta' Lm381.36, li jhallu bilanc ta' Lm1,525.44.

(iii) Total ta' danni likwidati.

Illi ghalhekk it-total ta' danni likwidati huwa ta' Lm1,525.44 flimkien ma' Lm3,99.94 li jammontaw ghall-elf, disa' mija u hamsa u ghoxrin lira Maltija u tmienja u tlettin centezmu (Lm1,925.38), li lanqas jidher li gew kontestati, u jidhru li huma ragonevoli fil-kaz in kwistjoni u ghalhekk l-ammont ta' danni hekk jigi likwidat fl-istess ammont.

III. KONKLUZZJONI.

Illi ghal dawn il-motivi, din il-Qorti **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut, **tilqa' t-talbiet attrici** b'dan illi:

1. Tiddikjara li l-incident tat-28 ta' Novembru, 1999, fil-Qawra Coast Road sehh b'tort unikament tal-konvenut minhabba negligenza, imperizja u non-osservanza tar-regolamenti tat-traffiku.

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur fl-ammont ta' elf, disa' mija u hamsa u ghoxrin lira Maltija u tmienja u tlettin centezmu (Lm1,925.38).

3. Tikkundanna l-konvenut ihallas id-danni hekk likwidati lill-attur fl-ammont ta' elf, disa' mija u hamsa u ghoxrin lira Maltija u tmienja u tlettin centezmu (Lm1,925.38).

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficjali u bl-imghax legali mid-data tas-sentenza sal-effettiv pagement kontra l-konvenut.

Moqrija.

Onor. Raymond C. Pace LL.D.
11 ta' Lulju 2001.

Josette Demicoli
Deputat Registratur.
11 ta' Lulju 2001.